

E-learning dla zaawansowanych, czyli o potrzebie oceny jakości kształcenia online

Treścią opracowania są zagadnienia dotyczące sposobów i kryteriów oceny jakości szkoleń przygotowywanych na potrzeby e-edukacji. Wobec rosnącej systematycznie popularności tej formy kształcenia akademickiego coraz większego znaczenia nabierają kwestie dotyczące właśnie oceny skuteczności oraz efektywności proponowanych kursów i wykładów. Podobne tendencje dają się także zauważyć zarówno w innych krajach europejskich, jak też w działaniach podejmowanych z inicjatywy i przy wsparciu odpowiednich agend unijnych. W referacie zostanie podjęta próba opisu zarówno niektórych działań globalnych (międzynarodowych), jak też lokalnych inicjatyw zmierzających do zdefiniowania spójnego systemu oceny jakości kursów. Niewątpliwie na uwagę zasługują działania podejmowane w tym zakresie przez Szkołę Główną Handlową w Warszawie, dlatego też zostanie im poświęcony osobna część opracowania.

Czy wdrażanie e-learningu w Polsce osiągnęło już poziom zaawansowany?

Wiek polskiego e-learningu można określić zaledwie na kilka lat. W kategoriach jakie stosujemy zwykle w odniesieniu do życia ludzkiego to ciągle jeszcze dzieciństwo. Równocześnie patrząc na dynamikę zmian w niektórych instytucjach zajmujących się e-edukacją można ocenić, że te ośrodki już się ustabilizowały (osiągnęły wiek dojrzały) lub wręcz „zestarzały”. Nie o analizę sytuacji poszczególnych ośrodków jednak tutaj chodzi, a raczej o „zjawisko”, jakim jest e-learning w polskiej rzeczywistości edukacyjnej.

Z jednej strony cechuje je szybki rozwój – co roku na przykład przybywa uczelni, które na różne sposoby wprowadzają rozwiązania e-learningowe do swojej oferty kształcenia. Rośnie też liczba konferencji poświęconych e-edukacji. Niemal w każdym miesiącu 2005 roku odbyła się przynajmniej jedna konferencja z tej dziedziny, dla przykładu wystarczy wymienić tylko niektóre (w kolejności chronologicznej): *E-learning w społeczeństwie wiedzy* – w marcu na AGH w Krakowie, *Wirtualne Kampusy – nowy wymiar edukacji* w kwietniu w Warszawie, seminarium *E-learning a nauczanie tradycyjne – modele relacji* – na początku maja w Lublinie czy *Uniwersytet Wirtualny* w czerwcu na Politechnice Warszawskiej, a w okresie jesiennym Sympozjum Akademii Morskiej w Gdyni *Kształcenie Na Odległość – Metody i Narzędzia*, Konferencja IFIP *E-commerce, E-business, E-government* na Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, aż po obecną – *Rozwój e-edukacji w Ekonomicznym Szkolnictwie Wyższym*. I trzeba od razu zaznaczyć, że nie są to bynajmniej wszystkie wydarzenia związane z e-edukacją. Dla dopełnienia tej i tak niekompletnej listy wydarzeń należy jeszcze wymienić pojawienie się pod koniec czerwca na stronie Departamentu Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego ówczesnego Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu *Koncepcji wdrożenia w warunkach polskich systemu kształcenia na odległość*. Nie można także nie wspomnieć, że od pierwszego września

obowiązuje nowe *Prawo o szkolnictwie wyższym*, w którym (art. 164, pkt 3 i 4) znalazł się zapis dotyczący e-edukacji.

Ta intensywność zdaje się potwierdzać duże zainteresowanie, najogólniej mówiąc, kształceniem z wykorzystaniem Internetu. Jest to jednak, jak do tej pory, aspekt ilościowy. Jeżeli chodzi o technologię, tu zawsze oferta była stosunkowo szeroka – tak ze strony potentatów e-learningu na rynku amerykańskim (BlackBoard czy WebCT), jak też rozwiązań rodzimych oraz importowanych z krajów ościennych, aż po zyskujący systematycznie na popularności system Moodle, rozpowszechniany na zasadach open source. Jednakże znacznie bardziej istotny jest fakt, iż wzrost liczby ośrodków włączających e-edukację do swojej oferty pociąga za sobą zapotrzebowanie na wzorcowe rozwiązania, zwłaszcza w sferze dydaktyki. I w tym zakresie oferta jest znacznie uboższa. Praktycznie brak jest polskojęzycznej literatury z zakresu e-learningu, opublikowana na wiosnę tego roku książka p. Marka Hyli *Przewodnik po e-learningu*¹, chociaż bardzo cenna i poszukiwana, nie wypełni tej luki. Nie sposób w tym miejscu nie wspomnieć działań podejmowanych przez SGH w postaci wydawanego regularnie już od dwóch lat pisma „e-mentor”², w którym zawsze jest miejsce na zagadnienia dotyczące metodyki i dydaktyki e-edukacji, ale to także tylko jeden z możliwych sposobów dostarczania wiedzy z tego zakresu. Warto sobie uświadomić, że rozwój ilościowy pociąga za sobą wzrost zapotrzebowania na informację już nie o tym, jak wdrożyć, ale jak prowadzić ten proces, aby był jak najbardziej efektywny.

Dlaczego ocena jakości jest potrzebna?

O tym, że ocena jakości kształcenia online jest potrzebna nie trzeba chyba nikogo przekonywać. O docenianiu ważności zagadnień związanych z efektywnością wdrożeń e-learningowych zdają się świadczyć m.in. liczne wystąpienia podczas dorocznej konferencji EDEN (*European Distance and E-learning Network*), która miała miejsce w stolicy Finlandii, w Helsinkach. Głos zabierali nie tylko reprezentanci poszczególnych uniwersytetów i uczelnianych konsorcjów (na te wystąpienia przeznaczono dwie sesje i warsztaty), ale też przedstawiciele Komisji Europejskiej m.in. Claudio Dondi, jeden z inicjatorów utworzenia the European Foundation for Quality in eLearning organizacji powołanej w czerwcu 2005 roku w Brukseli. Jednym z pierwszych kroków podjętych przez Fundację jest tworzenie Europejskiego Portalu Jakości eLearningu (*European Portal for Quality in e-Learning*), który ma dostarczać wszystkim zainteresowanym wiedzę i pomoc w zakresie zapewnienia jakości tej formy kształcenia.

Wiele wymiarów oceny

Śledząc publikacje i wystąpienia dotyczące oceny jakości kursów e-learningowych można zauważyć, iż pojęcie to używane jest w różnych znaczeniach. Z jednej strony odnosi się do wieloaspektowej analizy wszystkich działań e-edukacyjnych podejmowanych przez badaną instytucję (np. uczelnię wyższą). Mówi się wówczas o zapewnieniu m.in. infrastruktury technicznej oraz sprawnej obsługi całego procesu (np. rejestracji i zapisów na szkolenia), przygotowaniu materiałów, przeszkoleniu pracowników, a nawet o strategii rozpowszechniania informacji na temat oferowanych

¹ M. Hyla, *Przewodnik po e-learningu*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2005.

² www.e-mentor.edu.pl

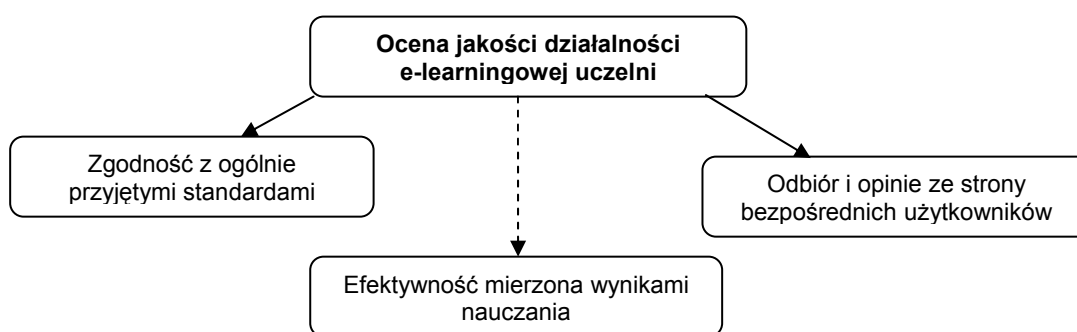
szkoleń. Zwykle za prowadzenie tego typu ewaluacji odpowiedzialna jest jednostka wdrażająca e-learning w instytucji, bądź też specjalnie powołana, np. przez rektora, komisja. W przypadku projektów e-learningowych finansowanych ze środków Unii Europejskiej ocenę mogą przeprowadzać także audytorzy zewnętrzni.

Czym innym jest natomiast ocena inicjatyw w zakresie e-edukacji podejmowanych w skali regionu lub nawet całego kraju. W tym zakresie warto zwrócić uwagę na szereg inicjatyw międzynarodowych, realizowanych w ramach projektów finansowanych np. z programu eLearning, Socrates Minerva albo Leonardo da Vinci. Do takich przedsięwzięć można zaliczyć np. e-Quality Project realizowany przy współudziale partnerów z Francji, Finlandii, Hiszpanii, Szwajcarii i Polski czy An Evaluation Instrument for Hypermedia Courseware opracowany przez International Forum of Educational Tehnology & Society. Tego typu działania nabierają istotnego znaczenia w kontekście dążeń do uczynienia europejskiego systemu edukacji jak najbardziej „mobilnym”, nie tylko poprzez ustalenie systemu punktów kredytowych (ECTS), ale także przez zapewnienia porównywalnej jakości kształcenia na poziomie wyższym. Tego typu inicjatywy wymagają jednak skoordynowania działań na szczeblu krajowym, a ponadto powinny być oparte na sprawdzonym systemie oceny na szczeblu lokalnym (uniwersyteckim).

Ocena jakości może także, i powinna, dotyczyć bezpośrednio środowiska e-nauczania, a więc sposobu udostępniania treści dydaktycznych na platformie, łatwości korzystania z samej platformy, rodzaju i zakresu oferowanej pomocy, a także treści dydaktycznych oraz sposobu prowadzenia zajęć. Tego typu ocenie służą opracowywane standardy.

I wreszcie ocena jakości może dotyczyć opinii samych zainteresowanych na temat odbywanych szkoleń. Służy ona wówczas wewnętrznej ocenie w ramach danej instytucji zmierzającej bądź to do usprawnienia podejmowanych działań, bądź też do uzyskania informacji na temat efektywności prowadzonych szkoleń.

Wymienione na początku tego paragrafu próby oceny mają swoje praktyczne uzasadnienie dopiero w warunkach zapewnienia porównywalności uzyskiwanych efektów z inicjatywami podejmowanymi przez inne ośrodki. I dlatego wydaje się logicznym, że pierwsze działania należy skierować na ocenę lokalnych wysiłków w zakresie e-edukacji. Dają się tu wyróżnić trzy elementy składowe procesu oceny:

Źródło: opracowanie własne

Standardy i metody oceny materiałów e-learningowych

Najczęściej stosowaną formą oceny kursów e-learningowych jest porównanie ich z określonymi standardami. Do najbardziej chyba znanych należy opracowany przez ASTD³ eLearning Courseware Certificate zawierający kryteria oceny kursów pogrupowane w trzy kategorie, dotyczą one:

- warunków technicznych m.in. takich jak: środowisko e-nauczania (wymagania sprzętowe i programowe), łatwość instalacji oraz deinstalacji potrzebnych programów, niezawodność oprogramowania;
- kryteriów praktycznych związanych przede wszystkim z dostępem do treści kursów, łatwością nawigacji, spójności w sposobie prezentacji treści (krój czcionki, kolory, nagłówki itp.);
- wartości dydaktycznej kursu – i tu podobnie, jak w przypadku MIVU podstawą formułowania kryteriów są zasady Projektowania Instrukcji (*Instructional Design*).

Ocena może być przeprowadzona „na odległość” – zainteresowana instytucja zgłasza lokalizację swoich zasobów i po uiszczeniu odpowiedniej opłaty wskazane materiały oraz platforma, za pośrednictwem której są udostępniane podlegają sprawdzeniu pod kątem zgodności ze zdefiniowanymi przez ASTD kryteriami. Można także, w celu skrócenia procesu właściwej weryfikacji samodzielnie dokonać wstępnej oceny kursu za pomocą (udostępnianego, również za odpowiednią opłatą) ECC Self-Assessor Tool i dopiero po przejściu tej procedury zgłosić kurs do formalnej certyfikacji przez ASTD.

W zakresie standardów oceny kursów online na uwagę zasługuje także, opracowana i rozpowszechniana na zasadach open source, inicjatywa Michigan Virtual University⁴, w ramach której powstał zestaw kryteriów oceny złożony z 60 punktów zebranych w kilku kategoriach. Są to:

- kryteria techniczne
- kryteria użytkowe
- kryteria dostępności
- kryteria dydaktyczne (zgodność z zasadami *Instructional Design*)

Każda z tych grup obejmuje od kilku do kilkunastu kategorii (razem 62 oceniane cechy) pozwalających szczegółowo ocenić jakość zarówno samych materiałów, jak i środowiska, w którym proces e-nauczania się odbywa. Dokładne informacje, tudzież wskazówki, jak przeprowadzić proces oceny kursu korzystając ze standardów MIVU można znaleźć na stronie uczelni.

Wymienione wyżej przykłady prezentują działania najbardziej znane, ale praktycznie każdy amerykański uniwersytet dysponuje swoim zbiorem kryteriów oceny, podobnie jest zresztą w uniwersytetach brytyjskich. Co więcej, istnieje bardzo wiele indywidualnych opracowań i zestawów kryteriów, które służą ocenie pracy poszczególnych nauczycieli lub ośrodków. Ich liczba jest tak duża, że trudno w jednym opracowaniu podać nawet tylko charakterystykę różnorodnych wzorców, dlatego na zakończenie tej części opracowania zostanie przytoczony tylko jeden z takich przykładów opublikowany przez Steve'a Wheelera z Uniwersytetu w Plymouth w Wielkiej Brytanii. Otóż, w artykule zatytułowanym *Evaluating online resources, How good are they?* autor opisuje metodę oznaczoną akronimem SILVER, w którym poszczególne znaki reprezentują kolejne badane cechy materiałów

³ American Society for Standards and Development – www.astd.org.

⁴ Michigan Virtual University - mivu.org.

online. Litery te rozpoczynają odpowiednie nazwy cech w języku angielskim, ale tak się składa, że większość z nich ma analogiczne (gdyż *de facto* zapożyczone) znaczenie w języku polskim.

Co zatem znaczą poszczególne elementy metody **SILVER**?

- **S** – oznacza **strukturę**, czyli sposób organizacji zawartości strony, jej strukturę logiczną, jakość treści, adekwatność do potrzeb użytkowników;
- **I** – **interaktywność**, a dokładniej jej formy – czy są dostępne i w jakim zakresie;
- **L** – **linki**, czyli odsyłacze do innych stron o podobnej problematyce, pozwalające poszerzyć bądź uzupełnić przekazywaną wiedzę;
- **V** – ocena **wizualna** strony – łatwość czytania, czy np. zastosowana kolorystyka nie przeszkadza w prawidłowym odbiorze treści, czy nie rozprasza? Pytanie to zawiera w sobie także ocenę zastosowanych krojów czcionki oraz roli grafiki na stronie – czy ma znaczenie informacyjne, czy tylko „dekoracyjne”;
- **E** – ten znak pochodzi od słowa **Ease**, która oznacza łatwość i odnosi się do nawigacji w obrębie samej strony i powiązanych z nią podstron; czy odpowiednie przyciski nawigacyjne są dobrze widoczne oraz czy zapewniają sprawne przemieszczanie się;
- **R** – w oryginale odnosi się do **reputacji**, czyli wiarygodności autorów strony, ich pozycji naukowej, ale także instytucji, która reprezentują.

Wprawdzie proponowana metoda nie została opracowana bezpośrednio na potrzeby oceny kształcenia online, a ogólniej materiałów publikowanych w sieci www, tym niemniej wydaje się dobrze oddawać najważniejsze aspekty jakości treści tworzonych dla e-edukacji, jako że zwykle przyjmują one postać stron internetowych.

Ocena odbioru szkoleń przez ich uczestników

Ten rodzaj oceny najczęściej realizowany jest poprzez ankiety. Tym razem podejmowane działania zostaną zilustrowane przykładami rodzimymi, ale wzorowanymi na rozwiązaniach zagranicznych. I tak np. jak podaje G. Wieczorkowska w artykule zatytułowanym *Zalety i wady edukacji internetowej*⁵. Model dydaktyczny COME ankiety ewaluacyjne wypełniane na zakończenie każdego szkolenia są anonimowe, ale obowiązkowe. Jak pisze autorka, *zasada ta została przejęta z międzynarodowego kursu dla zarządzających uniwersytetami. Choć obligatoryjność początkowo budzi sprzeciw jest to jedyny sposób, w jaki można poznać opinie 100% uczestników*. Poszukując odpowiedzi na pytanie, co jest przedmiotem oceny w modelu COME, w tym samym tekście można przeczytać: *Ewaluacja polega na odpowiedzi na krótkie pytania typu: „Co należałoby zmienić w następnej edycji? Jak oceniasz wkład pracy prowadzących? Czy poleciałbyś ten kurs innym? Jak opowiedziałbyś o tym kursie znajomym?”*. W opinii pracowników Centrum tak sformułowane pytania pozwalają uzyskać więcej informacji niż tradycyjne pytania wartościujące (ocena w skali od-do).

Swój sposób oceny szkoleń przez ich uczestników opublikował także Polski Uniwersytet Wirtualny, udostępniając na stronie internetowej, opracowany na podstawie wspomnianego wcześniej

⁵ G. Wieczorkowska *Zalety i wady edukacji internetowej. Model dydaktyczny COME*, <http://www.come.uw.edu.pl> -> archiwum wiadomości, [13.11.2005].

eCC, *Kwestionariusz weryfikacji kursów zdalnego nauczania*. Z dołączonej do kwestionariusza zachęty, która informuje, że jego wypełnienie zajmie tylko 15 minut można wnioskować, że nie ma on charakteru obligatoryjnego.

Efektywność mierzona wynikami nauczania

Tę formę oceny chyba najtrudniej jest przeprowadzić, zwłaszcza na dużą skalę. Aby była ona miarodajna, te same kursy (wykłady) powinny być oferowane w postaci tradycyjnej i e-learningowej. Porównanie wyników egzaminów z obu form nauczania może stanowić podstawę do wyciągnięcia wniosków, która z nich jest bardziej skuteczna (prowadzi do uzyskania wyższych ocen z egzaminu). Tymczasem w warunkach uczelnianych raczej nie zdarza się (a jeżeli tak, to bardzo rzadko), aby ten sam wykład czy seminarium były prowadzone równoległe w wersji tradycyjnej i „elektronicznej”. Jeżeli dodatkowo wziąć pod uwagę, że aby można było uznać uzyskane wyniki za statystycznie istotne, objęta badaniem grupa studentów powinna być odpowiednio liczna, przeprowadzenie tego typu badań wydaje się być mało realne.

Działania Centrum Rozwoju Edukacji Niestacjonarnej SGH w zakresie oceny jakości

W Szkole Głównej Handlowej, w której działania e-learningowe podejmowane są już od kilku lat, a obecnie wdrażany jest na szeroką skalę program Powszechnego Uzupełniania Studiów Zaocznych także podjęto kompleksową ocenę skuteczności e-edukacji. Ocena ta przebiega w kilku etapach i wymiarach odpowiadających wskazanym wcześniej kierunkom globalnym.

Próba standaryzacji działań

Punktem odniesienia jest *Przewodnik tworzenia materiałów dydaktycznych oraz prowadzenia zajęć online w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie*, opracowany i po raz pierwszy opublikowany w sierpniu 2004 roku, a następnie rozszerzony w kolejnym wydaniu w kwietniu 2005. Stanowi on podstawowy zbiór informacji i swego rodzaju wzorzec dla pracowników naukowo-dydaktycznych SGH zaangażowanych w procesy e-edukacyjne uczelni. Równocześnie zaproponowane w *Przewodniku* zasady tworzenia materiałów można traktować jako wewnętrzne standardy, gdyż na ich podstawie dokonywana jest ocena jakości materiałów e-learningowych (będąca także wskaźnikiem obliczania wynagrodzenia za wykonaną pracę i wykonane godziny dydaktyczne).

Opublikowany na łamach „e-mentora” odpowiednio w październiku 2004 i w kwietniu 2005 roku *Przewodnik* służy pomocą także pracownikom innych uczelni zainteresowanych systemowym wdrażaniem e-edukacji.

Odbiór i ocena działań e-edukacyjnych przez społeczność uczelni.

Zebraniu opinii użytkowników (studentów i nauczycieli) służą zwykle ankiety i kwestionariusze. Bezpośrednie wdrożenie PPUSZ w SGH poprzedzone było pilotażowymi działaniami, które również poddano ocenie poprzez ankietę. Miała ona na celu zbadanie nastawienia wśród studentów oraz nauczycieli zaangażowanych w procesy e-edukacyjne. Wyniki tych ankiet zostały opisane

w kwietniowym numerze „e-mentora”⁶ z bieżącego roku i dlatego nie będą tutaj szczegółowo omawiane. Najogólniej rzecz ujmując potwierdziły one duże zainteresowanie ofertą e-learningową uczelni, a równocześnie przyniosły szereg wskazówek i uwag pozwalających na usprawnienie omawianego procesu.

Rok akademicki 2005/2006 wiąże się z nowym etapem e-edukacji w SGH, gdyż rozpoczęto w nim realizację 16 pełnych wykładów online⁷. Proces ten jest poddawany systematycznej ewaluacji poprzez analizę stosowanych form interaktywności, a także współpracy pomiędzy studentami a nauczycielami prowadzącymi wykłady. Przewidziana jest także ankieta podsumowująca na zakończenie semestru. Aktualnie trwa opracowywanie pytań. Ich autorzy – pracownicy CREN SGH – starają się wykorzystać najlepsze wzorce w tym zakresie tak, aby pozyskane dzięki ankietom informacje były możliwie kompletne i aby pozwoliły na dalsze udoskonalanie działalności e-edukacyjnej SGH.

Ocena efektywności nauczania

Wszystkie wprowadzone w roku akademickim 2005/2006 nowe przedmioty udostępniane w wersji online zakończą się egzaminem, ale wykorzystanie uzyskanych rezultatów dla potrzeb oceny jakości kształcenia nie będzie możliwe z powodów podanych wyżej. Przedmioty te nie tylko nie mają swoich odpowiedników prowadzonych w wersji tradycyjnej, ale są zupełnie nowymi przedmiotami, których nie było dotąd w ofercie edukacyjnej uczelni. Trudno zatem planować porównanie wyników uzyskanych z egzaminów.

Doskonalenie oferty e-edukacyjnej SGH

W roku akademickim 2005/2006 na potrzeby przygotowywanych pełnych wykładów online opracowano także *Elementy schematów prowadzenia wirtualnych zajęć*, przynoszące praktyczne wskazówki związane z włączaniem elementów interaktywnych do wykładów.

W ramach badań własnych podjęto także próbę przygotowania schematów i scenariuszy prowadzenia zajęć e-learningowych. Repozytorium schematów zostało przygotowane na podstawie wywiadów z 50 nauczycielami akademickimi, reprezentującymi różne szkoły wyższe w Polsce. Dominującą grupą poddaną wywiadam byli nauczyciele akademicy Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Kryterium wyboru osób do wywiadów były zebrane, pozytywne opinie na temat jakości prowadzonych zajęć, jak również, w przypadku części wybranych nauczycieli akademickich SGH – wysoka pozycja w rankingu najlepiej ocenianych prowadzących w ankietach studenckich organizowanych przez Ośrodek Rozwoju Studiów Ekonomicznych SGH. W gronie osób poproszonych o zaprezentowanie przebiegu realizowanych zajęć znaleźli się również pracownicy naukowo-dydaktyczni SGH, którzy mieli za sobą pierwsze doświadczenia e-learningowe. Warto podkreślić udział w badaniu respondentów spoza SGH - osób z pozostałych akademii ekonomicznych oraz uczelni o innym profilu (np. pedagogicznym i uniwersyteckim). Po pierwsze pozwoliło to na

⁶ M. Zając, M. Dąbrowski, *Wstępna ocena przydatności materiałów dostępnych na platformie e-sgh – omówienie wyników ankiet*, „e-mentor” 2005, nr 2 (9), s. 61-65.

⁷ Omówienie sposobu wyłonienia oraz opracowania przedmiotów online można znaleźć w opracowaniu M. Dąbrowskiego zatytułowanym *Inicjatywy e-edukacyjne w środowisku akademickim na przykładzie SGH, Doświadczenia z wdrożeń*, przygotowanym na tę samą konferencję.

przygotowanie szerszej gamy różnorodnych przykładów schematów, po drugie zapewniło możliwość pozyskania informacji od nauczycieli akademickich nieznających bezpośrednio działalności e-learningowej SGH, a co za tym idzie – których przekaz nie nawiązywał do uwarunkowań procesów organizacyjnych e-sgh.

Każdy schemat opatrzony został oceną możliwości jego wdrożenia do zajęć prowadzonych w formie e-learningowej. Nieustrukturalizowany charakter przeprowadzonych wywiadów oraz różne doświadczenia członków Zespołu badawczego w zakresie e-learningu pozwoliły na przygotowanie kilkudziesięciu różnych przykładów schematów prowadzenia zajęć oraz różnych rekomendacji pod względem kierunku i metod wdrażania postępowań ujętych w schematach w procesy e-learningowe. Różnorodność ta wynika także z opisanej wyżej zasady doboru nauczycieli, z którymi przeprowadzono wywiady oraz z szerokiego spektrum objętych badaniem przedmiotów i uczelni – jednostek, w których respondenci prowadzą zajęcia. W pierwszym etapie prowadzonych badań, który zakończył się w październiku 2005 r. zdecydowano się zachować tę różnorodność nie chcąc zubożyć przekazu. Chodzi o to, aby poszukując sposobu realizacji konkretnego przedmiotu na potrzeby e-edukacji mieć możliwość wyboru spośród wielu proponowanych rozwiązań. Przyjmując, iż w niedalekiej przyszłości wypracowane aktualnie schematy posłużą do przygotowania kolejnych przedmiotów w wersji online, przewiduje się przeprowadzenie dalszych badań, opartych już na tych konkretnych wdrożeniach. Ich celem będzie porównanie i ocena przydatności przykładów opracowanych na bazie zajęć tradycyjnych i ich odpowiedników e-learningowych. Powinny one doprowadzić do wyłonienia spośród oferowanych obecnie dla poszczególnych grup przedmiotów schematów najlepszych, bo sprawdzonych praktycznie wzorców.

Podsumowanie

Przedstawione w artykule formy oceny jakości kursów e-learningowych stanowią tylko niewielki wycinek licznych inicjatyw w tym zakresie. Ich celem było ukazanie złożoności i wieloaspektowości problematyki oceniania tej nowej formy edukacji. Zespół CREN SGH stara się systematycznie rozwijać i doskonalić narzędzia pracy pozwalające nie tylko na przygotowanie metodycznie poprawnych materiałów szkoleniowych oraz na prowadzenie w oparciu o nie wirtualnych zajęć, ale także na rzetelną ocenę ich jakości.

Równocześnie, dostrzegając zapotrzebowanie wielu jednostek włączających rozwiązania e-learningowe do swojej oferty dydaktycznej zamierzamy udostępnić wyniki swoich prac na łamach pisma „e-mentor”, aby mogły one służyć pomocą wszystkim, którzy zechcą do nich sięgnąć.

Bibliografia

- M. Dąbrowski, *Rozbudowane struktury treści dydaktycznych i wirtualnych zajęć*, „e-mentor” 2005, nr 3 (10), s. 35-41.
- M. Dąbrowski, *Standardy tworzenia i prowadzenia zajęć online*, „e-mentor” 2004, nr 4 (6), s. 13-19.
- B. Dumont i in., *E-Quality: training teams to implement quality in ODL at University Level in Europe*, [w:] *Lifelong Learning, E-Learning*, Materiały z EDEN 2005 Annual Conference, Helsinki, Finlandia, s. 251-257.

U.D. Ehlers, J. Pawłowski, C.H. Stracke, *Quality for E-Learning Regions; Supporting Lifelong Learning on a Regional Level*, [w:] *Lifelong Learning, E-Learning*, Materiały z EDEN 2005 Annual Conference, Helsinki, Finlandia, s. 245-250.

K. Karjalainen i in., *Finnish Quality Management in Web based Learning*, [w:] *Lifelong Learning, E-Learning*, Materiały z EDEN 2005 Annual Conference, Helsinki, Finlandia, s. 258-263.

M. Zając, M. Dąbrowski, *Wstępna ocena przydatności materiałów dostępnych na platformie e-sgh – omówienie wyników ankiet*, „e-mentor” 2005, nr 2 (9), s. 61-65.

M. Zając, *Standardy kształcenia online – próby, przykłady, osiągnięcia*, [w:] Kędzierska B., Migdalek J., *Informatyczne Przygotowanie Nauczycieli, Internet w procesie kształcenia*, Wyd. Rabid, Kraków 2004, s.237-244.

Netografia

E-learning Courseware Certification (eCC) – <http://www.astd.org/astd/Marketplace/ecc/standards.htm>

E. Georgiadou, A.E. Anastasios, *An Evaluation Instrument for Hypermedia Courseware*, <http://ifets.ieee.org/periodical/6-2/4.html>, [13.11.2005].

Illinois Online Network (ION) – <http://www.ion.uillinois.edu/resources/>

Kwestionariusz Weryfikacji Kursów Zdalnego Nauczania – <http://www.puw.pl/> zakładka e-learning

Michigan Virtual University (MIVU) – <http://www.mivu.org>

The European Foundation for Quality in eLearning (EFQUEL) – www.qualityfoundation.org

S. Wheeler, *Evaluating Online Resources, How good are they?*, <http://www2.plymouth.ac.uk/distancelearning/>, [13.11.2005].

G. Wieczorkowska *Zalety i wady edukacji internetowej. Model dydaktyczny COME*, <http://www.come.uw.edu.pl> -> archiwum wiadomości, ([13.11.2005].

Abstract

The issue of a quality in e-learning processes becomes more and more important nowadays. It is in the centre of attention of individual researchers, universities and their consortia, as well as the European Committee and its agendas. Growing popularity of e-learning solutions raises fundamental questions about the efficiency of education supported by online courses. Various aspects of quality assessment in general and in the context of e-learning activities of Warsaw School of Economics will be discussed in the paper.

Nota o autorze

Autorka jest adiunktem w Akademii Pedagogicznej w Krakowie oraz w Centrum Rozwoju Edukacji Niestacjonarnej Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Od wielu lat zajmuje się problematyką nauczania z wykorzystaniem komputerów, a w szczególności technik internetowych. Głównym obszarem zainteresowań w tym zakresie jest metodyka nauczania online, indywidualizacja oraz ocena jakości kształcenia. W licznych wystąpieniach konferencyjnych oraz publikacjach koncentruje się na tych właśnie zagadnieniach.